

ня відомого дослідника пам'яток Заповідника С.О. Висоцького, під керівництвом якого Ірма Фантинівна розпочала наукову діяльність в Софійському музеї (доповідь опублікована у присвяченій С.О. Висоцькому збірнику «Храм і люди»). У спогадах про вченого та Заповідник тих часів ідеться, зокрема, й про творчу атмос-

феру 60—80-х рр., яку дослідниця завжди згадувала з особливою теплотою.

Світла пам'ять про Ірму Фантинівну Тоцьку назавжди залишиться в науковій спадщині Софійського заповідника та історичної науки, а також у серцях її колег з багатьох країн світу, друзів, рідних — усіх, хто знав і любив її.

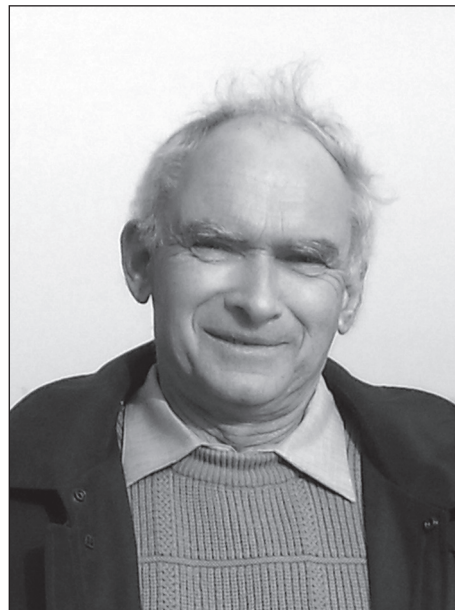
Є.І. АРХИПОВА

ПАМ'ЯТІ ВОЛОДИМИРА ОПАНАСОВИЧА КРУЦА

Лише рік тому ми вітали Володимира Опанасовича Круца з 75-річчям. Потім, як завжди, радилися з ним про подальшу роботу, планували спільні поїздки на конференції... Та доля розпорядилася інакше. 3 жовтня 2014 р. Володимира Опанасовича не стало. Цей сумний факт важко усвідомити.

Володимир Опанасович був непересічною людиною. Добрим, усміхненим, із надзвичайним почуттям гумору та водночас — принциповим, послідовним, твердим у переконаннях. Усі ми були щасливі працювати й спілкуватися з ним. Щирість і відкритість В.О. Круца просто вражали. Володимир Опанасович поведився з усіма як з рівними — так, що доводилося постійно собі нагадувати про різницю у віці та статусі. Всі здобутки дослідника підкреслювала його неймовірна скромність. Можливо, саме через цю рису Володимир Опанасович за життя не отримав багатьох номінальних звань, офіційних вшанувань, посад. Зрештою, він їх і не прагнув. Натомість безмірна повага і найтепліші почуття всіх, хто був поруч, завжди оточували В.О. Круца — інакше ставлення до нього було просто неможливим.

Внесок дослідника в археологію, зокрема трипільську, складно переоцінити. Роботи В.О. Круца видані різними мовами в багатьох країнах, а їх значущість відображають численні посилання в

світовій археологічній літературі. Це співпадає із тим загальним баченням науки, яке мав Володимир Опанасович, — науки без кордонів, якій фахівці з різними поглядами та ідеями повністю віддають себе. Вчений радо вітав дискусії та ніколи не плував особисте й наукове, закликаючи до того й своїх колег. Для нас В.О. Круц завжди був і залишиться взірцем вченого як з боку наукової роботи, так і наукової етики.

Такі люди і такі вчені, яким був В.О. Круц, ніколи не зникають без сліду. Володимир Опанасович назавжди залишиться в серцях і думках

© О.В. ДЯЧЕНКО, С.М. РИЖОВ,
Д.К. ЧЕРНОВОЛ, 2014

дружини Світлани Іванівни й доньки Оксани, родичів, друзів і колег. Присутність дослідника відчуватиметься на розкопках і конференціях. Він житиме в роботах своїх учнів і послідовників. Ідеї, методи та напрацювання Володимира

Опанасовича продовжуватимуть впливати на нинішні й наступні покоління археологів. Ми вдячні долі, що поталанило жити й працювати поруч з Володимиром Опанасовичем, то була велика честь для нас.

Олександр Дяченко,
Сергій Рижов і Дмитро Черновол

СВІТЛОЇ ПАМ'ЯТІ ДЕОНІЗІЯ НИКОДИМОВИЧА КОЗАКА

23 жовтня 2014 р. обірвалося життя Деонізія (Деніса) Никодимовича Козака — відомого українського археолога, дослідника стародавньої історії та археології України, доктора історичних наук, професора. Успішний і талановитий вчений, він активно займався дослідницькою, організаційною та просвітницькою діяльністю, надихав колег, вів за собою молодь. Наукова спільнота втратила одного з кращих науковців з величезним досвідом роботи і міжнародним визнанням.

Денис Никодимович народився 2 квітня 1944 р. у родині селян у с. Кречовичі біля м. Переворська (нині м. Пшеворськ, Польща). Із відзнакою скінчив у 1972 р. історичний факультет Львівського державного університету ім. І. Франка, а в 1974 р. вступив до аспірантури Інституту археології. Науковим керівником у нього був доктор історичних наук, член-кор. НАН України В.Д. Баран. Після закінчення аспірантури Денис Никодимович став молодшим науковим співробітником відділу археології ранніх слов'ян. У 1978 р. він успішно захистив кандидатську дисертацію та видав за нею монографію «Пшеворська культура у Верхньому Подністров'ї і Західному Побужжі» (1984). Невдовзі він став старшим науковим співробітником, а 1987 р. — ученим секретарем Інституту археології.

Із 1980 р. Д.Н. Козак спрямував наукові інтереси на Волинь, яка тоді була *terra incognita* на археологічній карті України. Він організував Волинську рятувну археологічну експеди-

цію, матеріали якої склали основу докторської дисертації, захищеної в 1988 р., та монографії «Етнокультурна історія Волині (I ст. до н. е. — IV ст. н. е.)» (1991), а також розділів у колективних працях «Етнокультурная карта территории УССР» (1985), «Археология Украинской ССР» (т. 3, 1986), «Славяне Юго-Восточной Европы в предгосударственный период» (1990). Д.Н. Козак обґрунтував основні етапи формування слов'янського етносу в західному регіоні України, розглядаючи їх в контексті європейської історії, довів, що старожитності зубрицької культури залишені праслов'янським населенням.

1991 р. Д.Н. Козак став заступником директора Інституту, завідував відділом охоронних

© Н.С. АБАШИНА, Я.В. ВОЛОДАРЕЦЬ-УРБАНОВИЧ,
О.В. ПЕТРАУСКАС, 2014